

ure, ob ponedeljkih zvečer pa po 2 uri. Podpore je imela ta šola vkup 485 gld. Po-
učevali so tu vsi štirje učitelji vsakdanje šole. Učencev je bilo vkup 54.

Letno poročilo dvorazredne dekliške ljudske šole v Kame-
niku (nekaj s poludnevним, nekaj s celodnevним poukom) kaže učiteljstvo (nadučitelja,
kateheta in učiteljico), nekaj iz šolske kronike, dobrotnike šole, učenke po zasluženji
uvrstene. Za prestop v višji oddelek sposobnih učenk je v I. oddelku 43, v II. 51, v
III. 34, v IV. 26. Vseh nčenk vkup je 206.

Letno poročilo čveterorazredne deške ljudske šole v Ru-
dolfovem (Novomestu) obsega črtice: I. iz šolskega letopisa, II. učiteljstvo (5 oo.
frančiškanov), III. vkupni pregled učencev (koncem šolskega leta 192), IV. uvrstitev učen-
cev po napredku v abecednem redu (prav dobro, dobro, nezadostno so se učili).

Letno poročilo čveterorazredne ljudske šole v Postojini
ima na čelu „Postojina“, prav spretni in obširni zemljepisni in zgodovinski opis,
ki ga je spisal g. Janez Thuma, nadučitelj in šolski vodja. Za tem sledé: Šolska
poročila (učiteljstvo, vkupni pregled za šolo godnih in obiskajočih otrok, kronika, raz-
vrstitev učencev in učenk po zasluženji). Poučevali so: nadučitelj, katehet, dva učitelja
in dve učiteljici. Učencev in učenk je bilo 367. (Dalje prih.)

Stalna razstava učil v Gradci.

Zborovanja so zelo oživila učiteljski stan in niso bila brez uspeha. Veliko vrednost
so dale učiteljskim zborovanjem razstave učnih pomočkov, ki so bile ž njimi v zvezi.
Dočim so govori in debate pri zborih bili bolj teoretične narave, kazale so nam razstave
praktično stran ljudskega šolstva. V Avstriji sicer niso prenehala učiteljska zborovanja
a smelo bi trdil, da so pa najnovejši učiteljski zbori izgubili od takrat nekoliko svoje
vrednosti, od kar so jim nekateri prenapetneži začeli vsiljevati politične znake. Če je
slovanskega učitelja malo mikalo iti k splošnemu avstrijskemu učiteljskemu zboru, pri
katerih se na nenemške učitelje ni oziralo, prepovedano mu je zdaj nekako, udeležiti se
„nemško-avstrijskega zbora“, če tudi morebiti želi, da bi bil navzoč pri večji skupščini.
Človek bi vendar nekdanjih velikih učiteljskih zborov ne pogrešal mnogo, ako bi mu sle-
herno glavno mesto ponujalo to, kar je vedeželnemu učitelju v Gradci na razpolaganje,
menim namreč stalno razstavo učil. — Pred 4 leti so se v Gradci 3 mestni vrli
ljudski učitelji združili v ta namen, da so začénjali nabirati po širokem svetu pri raznih
založnikih izdana učila. Razposlali so dotična vabila znanim firmam po Avstriji, Nemčiji,
Švici in dr. Uspeh že začetkoma ni bil majhen, a je rastel od dné do dné. Kmalu je
narastla množina učil tako, da so se komaj pospravila v sobi učitelja Kmetiča, kjer je
imel ta gospod razpostavljeno zbirko vseh priprav za pisanje, kar so jih razni národje
po svetu kdaj rabili. Ta zbirka je še zdaj v tej razstavi, in priča o veliki marljivosti
učitelja Kmetiča, ki je to panogo znanosti tako skrbno gojil. Učila: knjige, karte, globi,
stroji, aparati, modeli so se pa bolj in bolj množili. Razstavnemu odboru bi bilo tesno
prihajalo, ko je začel misliti o svojih malih prostorih, ako ne bilo za šolstvo vneto Graško
mesto v Franc Jožef-ovi šoli dalo za razstavo 3 prostorne sobe z velikim hodnikom.
Mesto je dalo prostore brezplačno; pohištvo, omare je odbor s prošnjami dobil tudi brez-
plačno, on sam je delal ravno tako brezplačno — tako je bilo mogoče, da so danes vsi
imenovani prostori natlačeni z učili lepimi, z učili raznovrstnimi. Začetkoma je trojica
odbornikov pač segla nekoliko v žep, da je pokrila nemale pošne troške, katerih se
pa tudi kasneje ni manjkalo. Založniki iz inozemstva pošiljali so sicer brezplačno svoje

artikeljne, a carino, kaj veliko in včasih tudi poštnino in voznino moral je vendar le od bor poravnati. To je pokrival iz nabranih darov, vsaj večinoma.

Ta važni zavod pa ni mogel biti brez glasila. Zato so ukrenili drugo hvalevredno podjetje ustanovitelji razstave. Začeli so izdajati mesečnik (stane 1 gld. 20 kr. na leto) pod imenom: „Erstes ö.-u. Lehr- u. Lermittelmagazin“, kojega založbo je prevzela knji garna Cieslar v Gradci. List se nam dopada posebno radi tega, ker se pečá edino le s šolstvom. Prinaša ocene in opise novih učil in knjig, našteva učila in knjige, katere založniki v razstavo z nova pošiljajo, prinaša zapisnik od ministerstva potrjenega šolskega blagá, vsebino nemških šolskih in znanstvenih časopisov (škoda, da se na slovanske proiz vode ne ozira) in še marsikatero dobro drobtino za ljudske šolo. Zanimive so v le tošnjem in lanskem letniku životopisne črtice upokojenega Graškega učitelja Fr. Fassl-a, v katerih opisuje zlasti Spodnje-štajersko učiteljsko in šolsko življenje pred 40 in 50 leti. Učitelj Fassl je služil namreč na slov. Štajeru, posebno v Celji, bil znan z vsemi odličnimi spodnjimi Štajerci tiste dobe, zlasti z vrlim slovenskim šolnikom in nadzornikom Rudmaš-em. G. Fassl je bil dober pedagog, kakor kaže njegovo pero, izvrsten muzik in lepopisec, kakor smo se osebno prepričali v njegovi družbi v Gradci. Mož ima več nego 70 let na hrbtu, a je čil in še zdrav na duhu in telesu.

Po tem uvodu opisati mi je z nekaterimi splošnimi potezami razstavo, katero smo si 24. jul. t. l. pod vodstvom Graških učiteljev gg. Kmetiča in Fassla, ogledali sledeči slovenski učitelji: deželni poslanec F. Stegnar, nadučitelj Burnik (iz Kamenika), Suher (iz Ptuja), Štefančič (iz Kamenika), Krulec (iz Ljubljane) in podpisani.

Zastopane so v razstavi vse stroke ljudskega šolstva, a mnogo je učil, ki bi se morda z večjim uspehom rabila na srednjih (če ne še višjih) šolah, nego v elementarnih (ljudskih in meščanskih) učilnicah. Do zdaj je došlo razstavnemu odboru okoli 800 dopišiljatev jako različne vrednosti. Vmes so pošiljlatve kaj velike in visoke cene; ena sama firma je poslala učil, ki so do 1000 gld. vredna; a med tolikimi pošiljlatvami je gotovo tudi kaka drobtina, ki morda piškavega oreha ni vredna. Skupna cena razstave pa je morda že blizo 20.000 gld. Kakor smo prevedeli, nadaljevale bodo firme svoja pošiljanja tako, da bode odbor težko vse lepo urejeval. Kazalo bode — po naših nazorih — ločiti učila, ki ugajajo v prvi vrsti elementarnim šolam, od onih, ki so bolj primerna srednjim in drugim učilnicam. Naposled bode pa zopet iz vsote ljudsko-šolskih učil izbrati samo uzorne stvari; kajti zdaj je vmes tudi kaj takšnega, kar po vsem ni vredno, da bi se kot praktično priporočevalo. Za veronauk smo videli raznovrstne slike, založene v Avstriji in drugod. Med podobami iz svetega pisma videli smo znane slike, ki so izšle v katehitični zalogi (župnika Santter-ja) in ki se nahajajo že po mnogih slovenskih šolah, katerim so došle največ kot darila od vlade. Za nazorni nauk je vse polno slik in kalup. V tej stroki so znane firme: Tempsky, Schreiber, Hölzel, Winkelmann in druge storile veliko. Priličen predmet nazornega nauka je upodobljenje štirih letnih časov. V razstavi opazil sem troje slike te vrste. Najnovejši „štiri letni časi“ so izišli pri E. Hölzel-u v Beču (stanejo 10 gld.). Primeren tekst sta sestavila k temu učilu znana Dunajska pedagogijska pisatelja Jordan in Eichler, ki izdajata tudi znani mesečnik „Schule und Haus“. Med slikami za nazorni nauk dopale so se mi kaj zelo lepo, živo kolorirane slike, ki so na Ruskem izšle, kar kaže, da Rusi niso zadnji na pedagojskem polji. Še eno učilo s Ruskega je nam bilo kaj všeč, namreč papirnato učilo za anatomijo človeškega telesa. Med kalupi za nazorni nauk videli smo razne živali, ki so bile iz lesá ali iz „papiermache“ (papirna masa). Veliki kalupi so kaj primerna in poučna igrača otrokom. Imovite hiše lahko nakupijo te „menažerije“ svojim otrokom, kmetske naše šole sevéda kaj takošnega ne morejo storiti. — Posebno potrebno ravno

ni, da bi k raznim mičnim basnim (Hey-Specter-jevim), ki so razstresene po raznih šolskih knjigah, imeti morali slike. Take lepe slike so vendar bile v tej razstavi; srečna šola, ki jih ima; kajti šola in uk se kaj oživita, ako jih učitelj pokaže. — Težko bi bilo vse opisati, kar je tu razstavljeno vse za nazorni nauk in za druge predmete; kajti kataloga razstava še nima in zapisnik vseh došlih učil in knjig tudi v časopisu (3 letniki) „Lehr- und Lernmittelmagazin“ ni sestavljen sistematično, timveč le kronologično, po vrsti namreč kakor so odboru dohajale pošiljatve. Človek more torej le splošen vtis vsega, kar je videl in ne pozabil, reproducirati. — Bralnih strojev je bilo več videti, a reči moram, da si nisem utegnil ni jednega ogledati. Ravno tako je razstavljenih več računskih strojev; od teh nam je zgovorni g. Kmetič posebno 2 razložil. Ednega je sestavil učitelj Nickl v Dunajskem Novem mestu, drugega pa neki upokojeni štajerski okrajni glavar (imé mi je ušlo). Oba sta kaj mikavno sestavljena in zelo rabljiva; tudi cena ni previsoka (menda okoli 16 gld.). — Za zemljepisni in zemljepisno-nazorni nauk bilo je učil na kupe: atlantov, stenskih zemljevidov, globov, telurijev, relief-kart, kart za pojasnavanje časovnih razmer (poslednje od neke firme iz Tabora na Češkem). Pri ogledovanji raznovrstnih atlantov smo le obžalovali, da Slovenci še nimamo atlanta za šolsko rabo; morebiti pa se posreči nam, da znana založnica Tempsky-ga v Pragi izdá atlas v slovenskem jeziku; podpisani ga je v to prigovarjal. Zemeljsko kroglo smo videli v tej razstavi iz stekla; to učilo došlo je iz Švedije. Nekaj relief-kart, kaj dragocenih, ima tudi razstava; ena predstavlja Dunaj z okolico (ena menda tudi Gradec in okolico), ena badensko vojvodino (ako sem si prav zapamtil), druga karpatske gore. G. Kmetič nam je razlagal, kako je došel odbor do teh dragocenih učil, in pravil tudi zanimive reči o njih stvariteljih in o tajnosti te umetnosti. Mej stenskimi zemljevidi videli smo nov zemljevid zelene Štajerske, ki je dosta boljši in lepši od kranjskega stenskega zemljevida, kajti predstavlja lepo sosedno pokrajino kaj plastično. Veselili smo se videti zemljevid Ljubenskega okrajnega glavarstva, izdelanega v vojaško-zemljepisnem zavodu na Dunaji. Ta zemljevid predstavlja sicer le en politični okraj, a je mnogo mnogo večji, nego so navadni stenski zemljevidi. Zato je pa videti na njem: vse gore in griče, vse reke, rečice, potoke in potočke, mesta, pa trge in vasi, naselja, soteske in posamezne hiše. S takim učilom se dá veliko storiti za domovinski pouk, s takim poukom lahko učitelj v mladini vzbuja veselje do domače vasi in celó do kočice revne v gorskem kotu, kjer se je dete rodilo. Sevéda stane to učilo mnogo, morebiti blizo 20 gld., kajti za rabo je edino le šolam v političnem okraji Ljubenskem. Še smo videli vse polno slik, ki se morejo uspešno porabiti pri zemljepisji, osobito na višji stopinji ljudske šole. Naj imenujem nekaj iz svojih zapisnikov: n. pr.: „Darstellung des Thier- und Pflanzenlebens in den verschiedenen Regionen der Erde“, ali pa „Ethnologischer Bilder-Atlas“ (založba Hartinger). Za pouk o národih, o plemenih ljudskih (Völkerragen) je v razstavi bila tudi zbirka modelov samih glav Kavkazijcev, Mongolcev, Malajcev, Indijancev, Zamorcev itd. itd. — Kot učila za zgodovino so primerne zgodovinske slike, kakoršne so izšle v Hölzel-novi zalogi. Škoda, da so zelo drage, in da si jih le malo katera šola more kupiti. V razstavi sem videl za zgodovino tudi učilo: „Grafische Darstellung der Begebenheiten aus der Weltgeschichte“ von Sucher — zaloga Karl Graeser v Beču. Mej slikami za nazorni nauk pa sem še opazil neko učilo, ki se ozira na zgodovino. Na kartonih bile so poleg slik tudi cinaste podobe, ki so predstavljale zgodovinske vojake, tope, trdnjave i. t. d. (Konec prih.)

Iv. Lapajne.